

בש"פ 7248/16 - פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 7248/16

לפני: כבוד השופט מ' מזוז
העורר: פלוני

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בחיפה (כב' השופט א' טובי) מיום 10.7.2016 בת"פ 12309-07-14

תאריך הישיבה: כ"ב באלול התשע"ו (25.9.2016)

בשם העורר: עו"ד בוריס שרמן

בשם המשיבה: עו"ד נגה בן סידי

החלטה

1. ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בחיפה (כב' השופט א' טובי) מיום 10.7.2016 בת"פ 12309-07-14, בגדרה הוארך בשנה תוקפו של צו הפיקוח והמעקב על העורר מכוח חוק הגנה על הציבור מפני ביצוע עבירות מין, התשס"ו-2006 (להלן: חוק הגנה על הציבור או החוק).

2. ביום 13.1.1998 הורשע העורר, יליד 1973, על ידי בית המשפט המחוזי בחיפה באינוס קטינה בת פחות מ-16, שלא בהסכמתה ובנוכחות אחרים, והושת עליו בין היתר עונש מאסר של 7 שנים לריצוי בפועל. ביום 28.12.2000 דחה בית המשפט העליון ערעורו על ההרשעה ועל חומרת העונש.

3. ביום 1.10.2006, בסמוך לפני סיום ריצוי עונש המאסר שהוטל על העורר, נכנס לתוקפו חוק הגנה על הציבור. לאחר סיום מאסרו נערכה לעורר הערכת מסוכנות שבה נקבע כי הוא בעל רמת מסוכנות גבוהה לרצדיביזם בעבירות מין, וביום 10.6.2007 ביקשה המדינה להוציא צו פיקוח על העורר מכוח החוק למשך 5 שנים. בית המשפט המחוזי בחיפה הורה ביום 12.7.2007 על מתן צו פיקוח על העורר למשך 3 שנים, בהן יחולו על העורר איסור צריכת סמים וחובה לשתף פעולה, להתייצב ולקיים מפגשים עם קצין פיקוח במועדים ובתדירויות שייקבעו על ידו. בתום תקופה זו בית המשפט נעתר לבקשת המדינה והאריך את צו הפיקוח בשנתיים נוספות, בהתבסס על קביעת המרכז להערכת מסוכנות לפיה לא חל שינוי חיובי במצבו של העורר. החלטה זו התבססה על הערכת מסוכנותו הקודמת (כמו גם על מידע אחר בעניינו, לרבות סיכום אשפוז פסיכיאטרי), מאחר שהעורר לא נענה לפניית החוזרות והנשנות אליו להתייצב במרכז להערכת מסוכנות לביצוע הערכה עדכנית.

בתום חמש השנים הללו, שהן התקופה המרבית לתוקפו של צו פיקוח לפי סעיף 14(א) לחוק, ביקשה המדינה להוציא צו פיקוח חדש מכוח סעיף 14(ג) לחוק, המאפשר לבית המשפט להוציא צו פיקוח חדש אם מצא "שרמת הסיכון שעבריון המין יבצע עבירת מין נוספת היא גבוהה". ביום 31.1.2013 נעתר בית המשפט לבקשה והורה כי העורר יהיה נתון תחת פיקוח באותם התנאים למשך שנתיים נוספות מיום פקיעת הצו הקודם, תוך הסתמכות על הערכת מסוכנות עדכנית של המרכז להערכת מסוכנות בעניינו של העורר, ממנה עלה כי נשקפת ממנו מסוכנות מינית גבוהה. ביום 14.9.2014 האריך בית המשפט את תוקף צו הפיקוח על העורר בעקבות חוות דעת עדכנית נוספת של המרכז להערכת מסוכנות, לפיה מסוכנותו המינית של העורר עודנה גבוהה, אך קבע שהצו יוארך בשנה אחת בלבד נוכח חלוף הזמן מאז הורשע העורר ובהתחשב בכך שמאז לא ביצע עבירות מין נוספות. בתום שנה זו האריך בית המשפט את צו הפיקוח על העורר בשנה נוספת, עד ליום 10.7.2016, בהתבסס על הערכת המסוכנות הקודמת, שכן העורר סירב לעבור הערכת מסוכנות נוספת.

4. ביום 10.7.2016 הורה בית המשפט המחוזי בחיפה על הארכת הצו בשנה נוספת, עד ליום 10.7.2017. החלטה זו היא מושא הערר שלפני.

בהחלטתו התייחס בית המשפט אל הערכת המסוכנות האחרונה מיום 19.8.2014 שנערכה בעניינו של העורר, לפיה העורר איננו משתף פעולה באופן מלא עם גורמי האכיפה והפיקוח, מתאפיין בדפוסי חשיבה עברייניים, וחווה דחפים מיניים מוגברים ובלתי מבוקרים בעתות החרפה פסיכוטית, ורמת מסוכנותו היא כאמור גבוהה. עוד נתן בית המשפט את הדעת לחומרת העבירה בה הורשע העורר, וציין כי פרק הזמן הארוך שבו הוא נתון תחת פיקוח "אינו עומד לבדו ואינו חזות הכל", שהרי בבחינת התנהגות העורר במהלך תקופת הפיקוח, עולה כי הוא אינו משתף פעולה באופן מלא ועקבי ואף מסרב להתייצב להערכת מסוכנות עדכנית, באופן שמקשה לבחון את טענתו שמסוכנותו פחתה במידה המייתרת את הצורך בפיקוח עליו.

בית המשפט קבע כי הפיקוח על העורר איננו מכביד, שכן הוא מתבטא אך בשיתוף פעולה וקיום מפגשים עם

קצין הפיקוח, ואילו איסור השימוש בסמים ממילא מעוגן בחוק. לפיכך, "באיזון הכולל בין זכותו של המשיב להמשיך את שגרת חייו ללא כל מגבלה ונוכח פרק הזמן הארוך שחלף מאז הושם בפיקוח לראשונה מחד גיסא, לבין המסוכנות הגבוהה הנשקפת ממנו, כפי שהוערכה על ידי המרכז להערכת מסוכנות, והתנהלותו במהלך תקופת הפיקוח האחרונה בה נמנע משיתוף פעולה מלא עם קצין הפיקוח, דומה כי משקלו של האינטרס הציבורי גובר על זכותו של המשיב". אף על פי כן, בית משפט קמא האריך את תחולת הצו בשנה אחת בלבד, ולא בשנתיים כפי בקשת המדינה, תוך שצוין כי ככל שיתרצה העורר ויעמוד לבדיקה עדכנית להערכת מסוכנותו, יוכל לבקש עיון חוזר בהחלטה זו.

5. בערר שלפני טוען העורר כי מאחר שחלפו כ- 21 שנים מיום ביצוע עבירת המין היחידה בה הורשע, ובעשר השנים שחלפו מאז שחרורו לא שב לבצע עבירות מין, נסתרת הקביעה בהערכת המסוכנות כי רמת הסיכון הנשקפת ממנו לביצוע עבירות מין הינה גבוהה. העורר מטעים כי אין לזקוף עובדה זו לפיקוח עליו, שהרי בחמש השנים שבין ביצוע העבירה לבין ההכרעה בערעור לא היה נתון תחת תנאים מגבילים, וכך גם בחודשים שלאחר שחרורו וטרם הוצא צו הפיקוח הראשון בעניינו. כן נטען כי לא ייתכן שמשך כל הזמן שחלף מאז שחרורו, הערכת מסוכנותו נותרת זהה, בעוד המציאות מוכיחה כי הוא אינו שב לסורו. עוד נטען שהואיל ולבקשת המדינה להארכה הנוכחית של צו הפיקוח על העורר לא צורפה הערכת מסוכנות עדכנית שלו, בית המשפט לא היה רשאי להאריך את הצו. לבסוף נטען כי בעת הארכת צו פיקוח מעבר לתקופה של 5 שנים, על המדינה להצביע על שיקולים כבדי משקל, מעבר להערכת מסוכנות, להצדקת הפגיעה בזכויות היסוד של המפוקח, ועל משקלם להתעצם ככל שמתארכת תקופת הפיקוח. במקרה דנן, טוען העורר, המדינה לא עמדה בנטל האמור והארכת צו הפיקוח בעניינו אינה מידתית.

6. בדיון לפני חזר בא כוח העורר על טיעונו שבכתב הערר, תוך שהדגיש כי ביסוד החוק עומד עקרון במידתיות, וכי בית המשפט קמא לא התמודד בהחלטתו עם ההיבט של זכויות הפרט של העורר באיזון הנדרש. כן נטען כי בכל התקופה מאז ביצוע עבירת האינסוס בה הורשע העורר, הוא לא חזר לבצע עבירות מין, וממילא הערכת המסוכנות, שייחסה לעורר מסוכנות גבוהה, כשלה במבחן הזמן. לבסוף נטען כי מסוכנות גבוהה היא תנאי סף אך לא תנאי מספיק להצדקת הארכת צו הפיקוח מעבר ל- 5 שנים.

מנגד, ביקש בא כוח המדינה לדחות את הערר. הוטעם כי העורר הורשע בעבירות אינסוס ברמת ברוטליות גבוהה ביותר, וכי מהתסקירים שנעשו בעבר בעניינו עולה כי נשקפת ממנו מסוכנות גבוהה. לכך יש להוסיף כי העורר אינו מודע למצבו וכי קיימים גם גורמי סיכון הנובעים מהפרעת אישיות וממחלת נפש, בגינה הוא מאושפז בכפיה מעת לעת. ולפיכך, בהעדר שינוי ברמת המסוכנות, אין לגלגל סיכון זה על הציבור. כן צוין, כי תנאי הפיקוח שהוטלו על העורר הם מינימליים בלבד ואינם מכבידים, וכי למרות כל האמור ואף שהעורר אינו משתף פעולה עם גורמי הפיקוח, בית המשפט האריך את הצו בשנה אחת בלבד. כן צוין, כי לאחר ביצוע עבירת האינסוס הנדונה הורשע העורר פעמיים: בעבירות סמים, הפרת הוראה חוקית והפרעה לשוטר במילוי תפקידו (בשנת 2001), ובעבירת שוחד בגין הצעת שוחד לקצין הפיקוח (בשנת 2011). בא כוח המדינה גם הפנה לחוות דעת היחידה לפיקוח על עברייני מין בה מצוין מעשה מגונה שביצע העורר במטופלת במהלך אחד מאשפוזיו. בנסיבות אלה נטען כי משלא התייצב העורר לבדיקת המסוכנות, חזקה עליו שמסוכנותו נותרה גבוהה, ויש לדחות את עררו.

דיון והכרעה

7. לאחר שבחנתי את טענות הצדדים ובהתחשב במכלול נסיבות הענין הגעתי לכלל מסקנה כי דין הערר להידחות.

8. בית משפט זה כבר עמד לא פעם על כך כי חומרתה המיוחדת של עבריינות המין, שכיחותה, והקושי בהתמודדות עמה, הן העומדות ביסוד ההסדר הייחודי שבחוק הגנת הציבור, המאפשר פיקוח ומעקב על עבריין המין גם לאחר שסיים לשאת בעונשו (בש"פ 1098/12 פלוני נ' מדינת ישראל (3.6.2012); בש"פ 8763/12 פלוני נ' מדינת ישראל (23.12.2012), להלן: ענין פלוני; בש"פ 6817/11 פלוני נ' מדינת ישראל (6.10.2011)). תכליתו של החוק היא הגנה על הציבור מפני הישנות עתידית של עבירות מין. צווי הפיקוח והמעקב מהווים את הכלים המרכזיים להשגת תכלית זו (בש"פ 962/10 חורב נ' מדינת ישראל, פסקה 21 (24.3.2010) (להלן: עניין חורב)).

9. בבוא בית המשפט לבחון בקשה למתן צו פיקוח בעניינו של עבריין מין, או להארכת תוקפו, הוא נדרש לבחון את האיזון הראוי בין האינטרס של הגנת הציבור מפני עבריין המין לבין זכויות הפרט של העבריין. לשם כך מפעיל בית המשפט מבחני מידתיות, תוך בחינת הדברים במבט צופה פני עתיד, בהתייחס למאפייניו ונסיבותיו הייחודיות של העבריין (עניין חורב פסקה 29; ענין פלוני; בש"פ 9220/10 פלוני נ' מדינת ישראל (6.1.2011)).

10. העותר אמנם מעלה טענות כבדות משקל באשר למשך הזמן בו הוא נתון בפיקוח, וכאשר במשך כל תקופה זו לא הורשע בעבירת מין נוספת, אלא שטענות אלה צריכות להיבחן במסגרת איזון האינטרסים הכולל, במסגרתו יש משקל מכריע לרמת מסוכנותו. משהעורר מסרב לעמוד לבדיקת מסוכנות עדכנית, לא ניתן לומר כי החלטת בית משפט קמא להאריך את צו הפיקוח בשנה נוספת, בהסתמך על הערכת המסוכנות האחרונה שנערכה לו, בה נמצאה כאמור רמת מסוכנות גבוהה, ועל חוות דעת היחידה לפיקוח על עבריין מין בדבר התנהגותו בתקופת הפיקוח, אינה מידתית. כזכור, בית המשפט האריך את צו הפיקוח בשנה אחת בלבד וקבע כי ככל שיתרצה העורר ויעמוד לבדיקה עדכנית להערכת מסוכנותו, יוכל לבקש עיון חוזר בהחלטה זו.

11. בעררו ובטיעוניו בא כוחו לפני, תוקף העורר למעשה את הערכות המסוכנות בעניינו שניתנו מאז סיום ריצויו מאסרו, אשר כאמור מצאו שוב ושוב כי רמת המסוכנות הנשקפת ממנו היא גבוהה. ולצד זאת הוא טוען כי בית המשפט לא היה רשאי להאריך את הפיקוח שלא בהסתמך על הערכת מסוכנות עדכנית.

אכן, הערכת מסוכנות עדכנית נדרשת לשם עריכת האיזון ובחינת המידתיות של הארכתו של צו פיקוח מתוך מבט הצופה פני עתיד. ואולם אין העורר יכול לאחוז במקל משני קצותיו - כאשר מחד גיסא הוא מבקש לשכנע כי אין עוד צידוק להמשך הפיקוח עליו, ומאידך גיסא הוא מסרב לעמוד לבדיקה שתקבע את רמת מסוכנותו העדכנית. מקום בו ניתן צו פיקוח על יסוד חוות דעת שקבעה את רמת מסוכנותו של עבריין המין ומתבקשת הארכת תוקפו, הרי שבהעדר אפשרות למתן חוות דעת עדכנית בשל אי שיתוף פעולה מצד עבריין המין, ובהעדר אינדיקציות לסתור, ההנחה תהיה בדרך כלל שהמסוכנות נותרה בעינה. ודוק: גם כדי לבטל צו פיקוח או לא להאריך את תוקפו על בית המשפט להשתכנע כי רמת המסוכנות של עבריין המין היא כזו המצדיקה את הפסקת הפיקוח, בהתחשב במכלול הנסיבות.

12. בעניינו, לכל אורך הדרך הוערכה מסוכנותו של העורר כמסוכנות גבוהה. מסוכנות זו נקבעה לא רק בהסתמך על הרשעתו בעבירת אינוס חמורה, אלא גם בהסתמך על גורמי סיכון נוספים, ובהם הפרעת האישיות ומחלת הנפש בהן לוקה העורר וכן התנהגותו במהלך תקופת הפיקוח, כמפורט לעיל. כזכור, בית משפט קמא הדגיש בהחלטתו כי ככל שהעורר יתרצה וישתף פעולה עם עריכת חוות דעת עדכנית בעניינו, יוכל לשוב ולפנות לבית המשפט בהליך של עיון

חוזר על יסודה של חוות דעת זו.

7. אשר על כן החלטתי לדחות את הערר.

ניתנה היום, כ"ג באלול התשע"ו (26.9.2016).

שׁוֹפֵט
